

Lily Lynch: Finlands svängning

[Ur [Sidecar](#), 12 april 2023. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Krigsmani har gripit Finland. Nyheterna visar mödrar som bakar NATO-tårter för att fira, försäljningen av NATO-fanor på internet rusar i höjden, och ett bryggeri i Savonlinna har nyligen lanserat ett öl med NATO-tema, *Otan olutta* (det första ordet är en lek med den franska förkortningen för NATO, och hela namnet betyder ”Jag tar lite öl” på finska). Den avgående socialdemokratiska premiärministern Sanna Marin har upprepade gånger betonat likheterna mellan finsk-ryska kriget 1939 och dagens konflikt i Ukraina. Hundratals finnar, inklusive den tidigare ordföranden för utskottet för utrikesfrågor, har betalat för att få personliga meddelanden inskrivna på ukrainska artillerigranater som avfyras mot ryska trupper.

Diskussionen nådde en febril nivå förra veckan när Finland officiellt gick med i NATO, nästan precis 75 år efter att ha förkunnat sin neutralitetspolitik. Omkring 78% av befolkningen var för åtgärden, men det var en ganska ny utveckling. 2017 var den siffran bara 21%. Den som har gått i spetsen för den nyfunna atlantiska glöden är Marin, vars status som världens yngsta premiärminister och sin förkärlek för klubblivet i Helsingfors redan hade uppmärksammats internationellt och fått en strålande profil i brittiska *Vogue*. Hennes senare hårda linje mot Ryssland befäste hennes stjärnstatus. I mars besökte hon Kyiv och lade blommor på Dmytro Kotsiubailos grav – en person som hade varit en ledande figur i det extrema högerpartiet Högra Sektorn. Hon krävde också leveranser av tunga vapen till Ukraina och stödde bygget av ett 200 km långt taggtrådsstängsel längs Finlands östra gräns för att hindra ryska män att fly från värnplikt.

Marins NATO-vänlighet förvandlade henne till en hoppets ledstjärna för Europas nya framstegsoptimister. Denna strömning har ett lättviktigt innehåll men passar i högsta grad för Instagram, och grundar inte sin dragningskraft på en sammanhängande ideologisk åskådning utan på att vara igenkännbara på ett må-bra-sätt för millenniegenerationen. Deras moderniserande grundtanke bygger mer på den Nya världen än den gamla. Den känner sig lika hemma på Bilderberggruppens årsmöten och på Världsekonomiskt Forums scen som på nattklubb eller i Prideparaden. Under Marin har den utnyttjat den nordiska pacifismens moraliska kapital – och de därmed förknippade traditionerna feminism, neutralitet och socialdemokrati – för att förstöra dem.

Men Marins internationella stjärnstatus räckte inte för att säkerställa en seger för socialdemokraterna (SDP) i Finlands parlamentsval den 2 april. Mitten-högerpartiet Nationella koalitionspartiet (NKP) fick bäst resultat med 20,8% av rösterna, medan yttersta högerns Sannfinländarna kom strax efter med 20,1%, deras högsta siffra någonsin. Trots att SDP fick 19,9% och ytterligare tre parlamentsplatser kunde det inte hålla sin koalition flytande, eftersom de mindre partierna – Vänsteralliansen och de Gröna – förlorade 5 respektive 7 platser. Det förefaller som om deras anhängare taktikröstade på SDP i ett misslyckat försök att motverka Sannfinländarna (vid SDP:s valvaka hette den dyraste drinken på menyn ”Taktikröstning”).

För Marins motståndare till höger var hennes främsta brott att hon hade misskött ekonomin. Under pandemin steg landets kvot mellan skuld och BNP med 10 punkter, från 64% till 74% – vilket fick

NKP, under ledning av Petteri Orpo, att kräva omfattande nedskärningar av arbetslöshets- och bostadsbidragen, och även andra välfärdsprogram. Oppositionen utnyttjade effektivt det missnöje som den stigande inflationen skapade, med prisökningar på baslivsmedel på mer än 30% och en konjunkturedgång vid horisonten. Samtidigt siktade Sannfinländarna in sig på invandringen från länder utanför EU, som de försökte koppla till den ekonomiska krisen. Trots att alla de större partierna stödde NATO-medlemskap fanns det en offentlig skepsis om Marins statskonst. En del pekade på, att även om den finske presidenten Sauli Niinistö antas ha makt över utrikespolitiken, så verkade Marin ofta gå över gränsen. Till exempel genom att erbjuda att ge Ukraina F18-jetplan utan att på förhand rådgöra med någon – inklusive det finska flygvapnet.

Koalitionssamtalen förväntas ta flera veckor. Resultatet kan bli en överenskommelse mellan NKP och Sannfinländarna: en så kallad ”blåsvart” allians mellan borgerligt konservativa och högerpopulister, likt alliansen i Sverige. Eller om NKP drar sig för att fläcka ner sin respektabla bild, så kan de istället ingå en ”blåröd” allians med SDP. Oavsett utgången är det troligt att Sannfinländarnas 45-åriga ledare Riikka Purra snart kommer att ersätta Marin – som har avgått som ledare för SDP – som landets uppåtstigande unga politiker. Purra fick 42.589 direktröster mot Marins 35.623: den fjärde högsta siffran i Finlands historia, och den högsta för någon kvinnlig kandidat på 75 år. Precis som Marin har hon utnyttjat sociala media för att skapa sig ett distinkt personligt särpräglat varumärke. Hennes Instagram är fullt med leende selfies utomhus och bilder på hennes vegetariska ”Raw food”. Andra av Sannfinländarnas millenniemedlemmar – Milo Bergom, Joakim Vigelius och Onni Rostila – har använt sina många anhängare på TikTok för att få parlamentsplatser. Bland 18-29-åringar är de nu det mest populära partiet, med ett stöd på 26%, dubbelt så högt som SDP.

Yttersta högerns framgångar har mötts med märkligt dämpat intresse i utländska media, som kanske är försiktiga med att inte skada Finlands ställning när de går med i NATO. Under dagarna efter valet var atlanticitiska tankekedjor och kommentatorer snabba med att påpeka att Marins förlust inte utgjorde ett avvisande av militäralliansen. I snäv mening har de rätt. Men faktum kvarstår, att efter valförlusterna för Nordmakedoniens Zoran Zaev 2021 och Sveriges Magdalena Andersson 2022 är Marin den tredje europeiska socialdemokraten som har fört in sitt land i NATO för att sedan förlora nästa val till högern. Vad säger detta mönster oss? Kanske att ett enkelspårigt fokus på europeisk-atlantisk integrering har berövat sådana partier sitt historiska syfte och förbisett mer angelägna frågor.